

UNIVERSITETI I MITROVICËS “ISA BOLETINI”

FAKULTETI I EDUKIMIT

PUNIM DIPLOME

Renisa Haradinaj

Mitrovicë, 2020

UNIVERSITETI I MITROVICËS “ISA BOLETINI”

FAKULTETI I EDUKIMIT

PUNIM DIPLOME

**GJUHA ANGLEZE DHE EFEKTI I SAJ NË
STRATEGJINË E TË MËSUARIT TEK
FËMIJËT**

Mentori/ja:

Prof. Ass. Dr. Edita Bekteshi

Kandidatja:

Renisa Haradinaj

Mitrovicë, 2020

UNIVERSITY OF MITROVICA “ISA BOLETINI”

FACULTY OF EDUCATION

DIPLOMA THESIS

ENGLISH LANGUAGE AND ITS EFFECT ON LEARNING STRATEGY AT THE CHILDREN

Mentor:
Prof. Ass. Dr. Edita Bekteshi

Candidate:
Renisa Haradinaj

Mitrovica, 2020

**UNIVERSITETI I MITROVICËS “ISA BOLETINI”
FAKULTETI I EDUKIMIT**

PROGRAMI PARASHKOLLOR

PUNIM DIPLOME

Lënda: Gjuhë angleze
Titulli i punimit: Gjuha angleze dhe efekti i saj në strategjinë e të mësuarit tek fëmijët
Emri dhe mbiemri: Renisa Haradinaj
Statusi i studentit: I rregullt
Numri i amzës (ID Regjistri): 1706021064
Niveli i studimeve: Bachelor
Programi i studimit: Parashkollor
Mentori/ja i/e punimit: Prof. Ass. Dr. Edita Bekteshi

Aprovuar prej komisionit:

1. _____, mentor
/Emri Mbiemri, Titulli/
2. _____, anëtar
/Emri Mbiemri, Titulli/
3. _____, anëtar
/Emri Mbiemri, Titulli/

Data e aprovimit: _____

DEKLARATA E AUTORËSISË

Nën përgjegjësinë time, deklaroj se ky punim është shkruar prej meje, nuk është prezantuar asnjëherë para një institucioni tjetër për vlerësim dhe nuk është botuar i tëri. Punimi nuk përmban material të shkruar nga ndonjë person tjetër, përveç rasteve të cituara dhe të referuara.

Nënshkrimi _____

Data _____

Për ata që më mësuat!

Prindërit dhe familja ime, shoqëria dhe profesorët...

FALËNDERIM

Kur duam diçka që për ne është e rëndësishme, i përkushtohemi asaj me gjithçka që ne kemi. Por, këtë ditë nuk do të arrija ta përjetoja nëse pranë vetes nuk do të kisha personat e veçantë, të cilët më dhanë mbështetje të pafundme gjatë këtij rrugëtimi.

Para së gjithash, unë do të doja të shpreh mirënjohjen time të thellë dhe të sinqertë për mentoren time Prof. Ass. Dr. Edita Bekteshi, për udhëheqjen e palodhur dhe durimin e treguar, që prej konceptimit e deri në finalizimin e këtij punimi. I jam mirënjohëse dhe falënderuese për besimin, këshillat e vlefshme dhe inkurajimin e vazhdueshëm që ka treguar ndaj punës sime.

Dëshiroj të shpreh falënderim edhe për Universitetin e Mitrovicës dhe për të gjithë profesorët e Fakultetit të Edukimit për përgatitjen time profesionale.

Gjithashtu, falënderoj miqtë dhe kolegët e mi për motivimin dhe mbështetjen e pakursyer ndaj meje.

Falënderim i veçantë shkon edhe për familjen time, për përkrahjen dhe motivimin që më kanë bërë gjatë gjithë kohës, veçanërisht për prindërit e mi të cilët janë motivi më i madh për të përfunduar këto studime dhe të cilët nuk u kursyen në asnjë moment për përkrahje maksimale.

Faleminderit të gjithëve!

PËRMBAJTJA

1. HYRJE	1
1.1 Shqyrtimi i literaturës.....	1
1.1.1 Supozimet e një strategjie moderne arsimore në kopshtin e fëmijëve	3
1.1.2 Arsimi parashkollor në gjuhën angleze në kurrikulën spanjolle. Analiza e rajonit të Murcia- Një krahasim me situatën në Kosovë	6
1.1.3 Çështjet aktuale në mësimin e anglishtes si gjuhë e huaj në arsimin parashkollor: sfidat dhe perspektivat	9
1.2 Edukimi parashkollor në Kosovë	12
1.2.1 Kurrikula bërthamë për edukimin në fëmijërinë e hershme 0-5 vjeç	12
2. METODOLOGJIA	14
2.1 Dizajni hulumtues.....	14
2.2 Pjesëmarrësit.....	14
2.3 Instrumenti i hulumtimit	14
2.4 Mënyra e mbledhjes së të dhënave	15
2.5 Analizat e të dhënave.....	15
2.6 Aspekti etik	15
3. GJETJET E HULUMTIMIT.....	16
3.1 Analizat deskriptive	16
4. DISKUTIME.....	20
5. KONKLUDIME DHE REKOMANDIME.....	22
LITERATURA	23
SHTOJCA.....	27

LISTA E TABELAVE

Tabela 1. <i>Të dhënat e hulumtimit</i>	16
---	----

LISTA E SHKURTESAVE

ELF – English Foreign Language

ELT – English Language Teaching

OJQ – Organizata Joqeveritare

RD – Real Decreto

DKA – Drejtoria Komunale e Arsimit

MASHT – Ministria e Shkencës dhe Teknologjis

KSNA – Klasifikimi Standard Ndërkombëtar i Arsimit

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

ECE – Electronics and Communication Engineering

ZPD – Zone of Proximal Development

ECEC – Early Childhood Education and Care

ABSTRAKTI

Shkolla është institucion edukativo-arsimor, që ka për qëllim zhvillimin e personalitetit, aftësive intelektuale, përvetësimin e njohurive, shkathtësive, dijeve, kultivimin e respektit nga nxënësit nëpërmjet aktiviteteve mësimore dhe nëpërmjet të nxënimit gjatë gjithë jetës. Parimi themelor i mësiminut i identifikuar nga ekspertët është fakti që fëmijët duhet të mësojnë, d.m.th. të fitojnë një gjuhë të huaj ose të dytë, pothuajse në të njëjtën mënyrë që ata kanë mësuar dhe ende po mësojnë gjuhën e tyre amtare.

Qëllimi i këtij studimi, është të hulumtojë efektin e gjuhës angleze në edukimin e fëmijëve. Mostra e përzgjedhur janë 35 edukatorë, nga gjithsej 10 shkolla të qytetit të Vushtrisë. Instrumenti i përdorur për hulumtim është pyetësori, i cili përfshin variabla rreth efektit të gjuhës angleze në strategjitë e të mësuarit tek fëmijët. Të dhënat janë analizuar me Paketën Statistikore të Shkencave Sociale (SPSS) 23 dhe janë analizuar analizat deskriptive. Duke u bazuar në të gjeturat e hulumtimit kërkimor, kuptojmë nga edukatorët se futja e gjuhës angleze ka rëndësi në edukimin parashkollor. Mbi 70% e edukatorëve që kanë marrë pjesë në hulumtim, pohojnë se njohja e gjuhës angleze ka rëndësi edhe për nivelin parashkollor, si për edukatorët ashtu edhe për fëmijët. Sipas rezultateve të tjera, treguan se pjesa më e madhe e edukatorëve me 63% e përdorin gjuhën angleze për mësimdhënie të suksesshme dhe 37% nuk e përdorin gjuhën angleze. Sa i përket disa institucioneve, doli që nuk ofrojnë shumë libra me literaturë në gjuhën angleze. Të gjeturat tjera, treguan se edukatorët të punësuar në qytetin e Vushtrisë, qoftë të punësuar në institucione shtetërore apo private, pohojnë se për të ndihmuar fëmijët që të nxënë sa më shumë, përdorin strategji të ndryshme, të përshtatshme për moshat e tyre, me qëllim që të inkurajojnë fëmijët në nxënie.

Fjalët kyçe: Strategji, edukim, fëmijë, gjuha angleze, edukatorë.

ABSTRACT

The school is better educated that it has perfect assessment, intellectual ability, acquisition of representations, skills, knowledge, cultivation of respect for students, learning activity and learning ability. The basic principle of learning identified by experts is the fact that it is possible to learn, ie. will acquire a foreign language or give up less on those who will allow them to learn and strive to learn better with the native tire.

The purpose of this study is to investigate the effect of English on children's education. The selected sample is 35 educators from a total of 10 city schools Vushtrria. The research instrument used is the adapted questionnaire, which includes variables about the effect of English on children's learning strategies. Data were analyzed with the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 23 and descriptive analyzes were analyzed. Based on the findings of the research research we understand from educators that the introduction of English is important in preschool education. Over 70% of educators who participated in the survey claim that knowledge of English is important for preschoolers, both educators and children. According to other results, the majority of educators with 63% use English for successful teaching, and 37% do not use English. As for some institutions, it turned out that they do not offer many literature books in English. Other findings showed that educators employed in the town of Vushtrri, whether employed by state or private institutions, claim that to help children get the most out of their education, they use different strategies, tailored to their age, in order to encourage children to learn.

Key words: strategy, education, student, English language, educators.

1. HYRJE

Me anë të këtij punimi, do të japim një kontribut të vlefshëm në fushën e arsimit parashkollor, respektivisht kontribut do t'i jepet klasave përgatitore që përfshin fëmijë të moshave 5-6 vjeç, dhe atyre u ofrohen njohuritë bazë mbi shkronjat, numrat, njohuri të ndryshme si dhe komentimin dhe analizimin e tregimeve, vjershave e përrallëzave të shkurtra. Sigurisht, të gjitha këto do të ishte e pamundur të përvetësoheshin nga ana e fëmijëve të kësaj moshe, në rast se nuk do të thjeshtoheshin shpjegimi i tyre nga ana e edukatores. Për këtë arsye, përdorimi i mjeteve didaktike-mësimore për këtë moshë është më se e arsyeshme (Muriqi, 2018). Kurse, Platoni ishte i mendimit që fëmijët e moshës parashkollore, duhet të mirren nga shteti i cili e cakton edukatoren adekuate për edukimin dhe arsimimin e tyre. Rëndësi të veçantë u kushtohet lojërave me vlera edukative, të cilat ishin të pasura me “rregulla të forta”. Platoni ishte pedagogu i parë që e çmoi shumë edukimin publik të fëmijëve parashkollor (Koliqi, 1997).

Në anën tjetër, Zuna (2009) në librin e saj “Edukimi i fëmijës parashkollor në familje”, flet për modalitetet, format dhe rëndësinë e edukimit të fëmijës parashkollor në gjirin familjar. Megjithatë, mungon një studim i cili tregon efektet e përgjithshme të edukimit parashkollor sa i përket gatishmërisë socio-emocionale, kognitive, motorike, gjuhësore dhe matematikore të fëmijëve për të filluar shkollën dhe për të treguar rezultate pozitive që përcillen më pas.

Duke u nisur nga ajo se çka u tha më lart, mbi edukimin parashkollor dhe faktorët që ndikojnë në edukimin e fëmijës, nga ky punim mund të përfitojnë fëmijët parashkollorë, prindërit, edukatorët, mësuesit e klasave të para, specialistët e edukimit, psikologët, hartuesit e programeve për parashkollorin. Ky punim, jep informacion se sa i rëndësishëm është të mësuarit e gjuhës angleze gjatë periudhës së fëmijërisë së hershme, si një fazë shumë e rëndësishme në formimin e individit.

1.1 Shqyrtimi i literaturës

Vitet e fundit kemi të bëjmë me një ndryshim të madh arsimor edhe në arsimimin e edukatorëve. Edukatori, roli i të cilit është të mbështesë zhvillimin e

fëmijës, në mënyrë që të mund të funksionojë në mënyrë produktive dhe krijuese në një botë që ndryshon me shpejtësi, përballet me shumë detyra të reja që kërkojnë metoda moderne dhe strategji pedagogjike. Realizimi i këtyre motove në arsimin parashkollor, bazohet në pranimin e edukatorëve të mendimit reflektues dhe të hapur për sa i përket të kuptuarit të qëllimeve dhe kursi i proceseve arsimore përmes përdorimit të strategjive inovative dhe stileve të prindërimit. Strategjia kryesore e kopshtit është aktiviteti lojtar. Sipas konceptit të strategjisë së edukimit, nënkuptojmë "objektivat e përgjithshëm, mjetet dhe metodat e përgatitura nga edukatori për të arritur efektet më të mira arsimore" (Krzyżewska, 1998). Ky është një koncept më specifik sesa modeli i edukatorit, megjithatë përfshin shumë metoda të të edukuarit, grupimi i teknikave specifike (Krzyżewska, 1998).

Sipas Gołębniak, strategjia e mësimdhënies drejtohet me vetëdije nga një edukator, pasi përfshin metodat e të mësuarit të bazuara në psikologji për fëmijët. Strategjia është një koncept që synon të kërkojë një përgjigje "pse?", ndërsa metoda është një tregues konkret që adreson pyetjen "si?" (Gołębniak, 2004).

Sipas psikologjisë moderne, janë katër modele të të mësuarit njerëzor dhe strategji mësimore që rezultojnë:

- Modeli i sjelljes së të mësuarit përmes përdorimit të përforcimeve të jashtme (mekanizmat e kondicionimit, ndëshkimet dhe çmimet, modelimi) - është një thelb i të ashtuquajturit mësim të drejtpërdrejtë, të programueshëm përmes simulimeve.

- Të mësuarit bazuar në përpunimin aktiv të informacionit (asimilim, gjenerim)-stimulohet nga burime të tilla të të mësuarit si: sigurimi dhe shpjegimi i informacionit, ligjërata, biseda, përshkrimi, narracioni, modeli mësimor induktiv, mnemoteknika, hartat njohëse, shtrimi i pyetjeve, synektika dhe metafora, vlerësimi dhe zgjidhja e problemeve.

- Të mësuarit në bashkëpunim ose sinerji (inteligjenca kolektive dhe mësimi nga bashkëmoshatarët) - përdoret në strategji të tilla të të nxënës si: punë në çifte, të mësuarit në grupe të vogla, prodhime.

- Të mësuarit gjithëpërfshirës (integrimi i anëve emocionale dhe mendore të personalitetit) - është përdorimi i imagjinatës dhe eksperimentit, transpozimi i mediave, perceptimi i vetëdijshëm i situatës dhe përpunimi aktiv i tij, dhe forma të bazuara në terapi të tilla si: mësimi me këshilltarin (Gołębniak, 2004).

Në praktikën pedagogjike, këto strategji nuk janë reciprokisht ekskluzive, krejt e kundërta, ato shpesh ndodhin paralelisht.

1.1.1 Supozimet e një strategjie moderne arsimore në kopshtin e fëmijëve

Nevoja për të përshtatur praktikën mësimore pedagogjike në ndryshimin e kushteve ekonomike dhe zhvillimin e shoqërive, ka çuar në shumë ndryshime në mësimdhënie.

Përvoja e edukatorëve dhe mundësia e shkëmbimit të përvojave, më shpejt se kurrë (falë teknologjisë së informacionit), kanë rezultuar në një cilësi të re të procesit mësimdhënie-mësimor. Aktualisht, pedagogjia është e përqendruar në individualitetin e një fëmije, dhe një nga tendencat e ndryshimeve është përfshirja më e gjerë e grupeve të ushtrimeve në programet mësimore, që synojnë diktimin krijues, identifikimin dhe zgjidhjen e problemeve, të cilat promovojnë mësimin e vazhdueshëm (Denek, 1998). Aktualisht, Evropa moderne është përqendruar në një arsim të tillë në të cilin fëmijët do të kenë kohë për:

- punë - si burim dhe çmimi i suksesit;
- të menduarit - duke qenë një burim fuqie;
- festa - i cili është sekreti i rinisë;
- leximi - i cili është një bazë e njohurive;
- mirësjellje - e cila është një hyrje për lumturinë;
- ëndrrat - duke i hapur një rrugë yjeve;
- dashuria - që është bukuria e vërtetë e jetës;
- gëzimi - muzika e shpirtit (Denek, 1998).

Koncepti modern i arsimit parashkollor ka për qëllim, pra zhvillimin e gjithanshëm të personalitetit të fëmijës, i manifestuar në sferën intelektuale, emocionale, vullnetare, fizike, sociale, konjitive, në krijimtarinë artistike dhe ndjeshmërinë estetike, gjetjen e mënyrave të përshtatshme për plotësimin e nevojave individuale të fëmijëve. Duhet të theksohet nevoja për të pranuar tendencën natyrore të zhvillimit, e shprehur në vetë-aktivitetin e fëmijës. Siç u përmend më parë, një formë e natyrshme e veprimtarisë së fëmijës, nevoja e saj dhe forca lëvizëse pas zhvillimit të personalitetit, është argëtuese. Përveç argëtimit, vetë-aktiviteti manifestohet edhe në përmbushjen e pavarur, spontane të kureshtjes njohëse, vëzhgimin e mjedisit, bërjen e pyetjeve, përgjigjen ndaj natyrës, letërsisë dhe artit (Klim-Klimaszewska, 2010).

Në konceptin e fundit të arsimit parashkollor, çështja e arsimit krijues gjithnjë e më shumë po shfaqet. Në botën që ndryshon vazhdimisht, është një nevojë dhe sfidë

të edukosh krijimtarinë njerëzore, të aktivizosh dhe të mbështesësh mekanizmat e të menduarit krijues të fëmijës, zhvilloni optikën krijuese të shikimit të botës, si diçka që mund të ndryshohet dhe shndërrohet, përmes aktiviteteve të ndryshme arsimore. Ky mund të zhvillojë individë të hapur për botën shumëdimensionale, të aftë, të ofrojnë zgjidhje të reja të pazakonta, të befasuar me ide inovative dhe njëkohësisht të aftë për të bashkëpunuar në një grup (Sajdak, 2008). Përcakton nevojën për përdorim më të gjerë të metodave të bazuara në problem, dhe kërkimit kur punoni me një fëmijë.

Aktualisht, mësimdhënia u ofron edukatorëve jo vetëm metodat tradicionale të mësimdhënies, por edhe një gamë të gjerë metodash moderne, të përshtatura për situatën e re arsimore, në të cilën përfshihen edukatorët dhe fëmijët e tyre (Ping et. al, 2013).

Klim-Klimaszewska (2010), si një element i rëndësishëm i përgatitjes së edukatorëve për të punuar me fëmijë të moshës parashkollore, nxjerr në pah një gamë të gjerë të metodave të aplikuara dhe zgjedhjen e tyre fleksibël në varësi të grupit të fëmijëve, situatën dhe efektin e dëshiruar të punës. Nga ana tjetër, Kameduła përfaqëson një pikëpamje që shpreshtësia e përdorimit praktik të këtyre ose metodave të tjera të mësimdhënies-të mësuarit, është në varësi të ekzistencës "Prije specifike". Autori citon argumente, se efikasiteti, efektiviteti i metodave të ndryshme, kërkon përfshirje personale nga edukatori dhe duke marrë parasysh objektivat, përmbajtja e të mësuarit, si dhe trendi dhe rregullat përgjegjëse për procesin arsimor dhe përfshirjen e një mjeti arsimor bazë (Kameduła, 1998).

Format e organizimit të edukimit parashkollor - Për fëmijët në fëmijërinë e hershme, që nga lindja deri sa ata fillojnë arsimin e detyruar (klasën e parë: moshë 6 vjeçare), në Kosovë gjejmë pesë forma të ofrimit të programeve:

- Institucionet parashkollore publike, të cilat ndryshe quhen edhe kopshte të fëmijëve;
 - Institucionet parashkollore private;
 - Edukimi parafillor;
 - Qendrat me bazë në komunitet (të cilat mbulohe nga OJQ “Every Child”);
- dhe
- Kujdesi ditor informal (Britto et. al, 2011).

Në studimin e bërë nga Early e të tjerë (Early et. al, 2006), të gjeturat tregojnë se edukimi i edukatorëve, trajnimi dhe certifikimi shtetëror nuk janë të lidhura në mënyrë të vazhdueshme me përmirësimin e cilësisë së klasës apo përfitimeve akademike të fëmijëve. Sipas ISSA (2010), trajnimi është një mënyrë e lehtë për të transmetuar informacionin në grupe më të mëdha njerëzish, trajnimi i mirë mund të sigurojë arsyetimin për ndryshimin, madje edhe ta mbështesë atë. Klein & Knitze (2006), pohojnë se edukatorët, të cilat kanë një Bachelor katërvjeçar dhe trajnime mësimore për fëmijërinë e hershme, u vlerësuan se arrijnë të krijojnë një klimë emocionale, më pozitive dhe zhvillojnë më shumë aktiviteteve mësimore sesa edukatorët pa trajnime formale në fëmijërinë e hershme (Klein & Knitze, 2006).

Duke u nisur nga një e thënë "Unë dëgjoj dhe harroj. Unë shoh dhe mbaj mend. Unë e bëj dhe e kuptoj", tregon se fëmijët mësojnë më mirë, përmes përvojave të drejtpërdrejta (Croft, 2000). Fëmijët kanë një kuriozitet të lindur dhe sa më shpejt që fëmijët të kuptojnë se ata mund të zbulojnë gjëra për veten e tyre, ka ndodhur takimi i tyre i parë me shkencën. Përvojat në shkencë ofrojnë mundësi që fëmijët e vegjël të zhvillojnë një vlerësim dhe ndërgjegjësim të botës përreth tyre dhe të zhvillojnë aftësi kërkimore shkencore, të tilla si " të pyesin, hulumtojnë, diskutojnë, reflektojnë dhe formulojnë ide dhe teori " (Chalufour & Worth, 2003). Shkenca është një pjesë e jetës sonë të përditshme, kështu që ajo duhet të jetë e integruar gjatë gjithë programit mësimor të përditshëm, për ta bërë atë të rëndësishme dhe domethënëse për fëmijët (Eliason & Jenkins, 2003). Mësuesit duhet të përfitojnë nga momentet e mësimdhënies, kur një mundësi për mësim paraqitet rastësisht (Lind, 2000).

Por, gjithë edukimi nuk do të ishte i kompletuar pa ndërhyrjen e një gjuhe të huaj, respektivisht njohjes së gjuhës angleze, që do të duhet të mësohej që në fëmijëri të hershme, le që edhe vetë edukatorët do të jenë më të përgatitura me metodat dhe strategjitë që përdoren në shekullin e 21-të në botën moderne. E gjitha kjo, që t'u mundësohet fëmijëve njohuri të shumta dhe të zhvillojnë aftësitë e kërkuara të shekullit, siç janë: bashkëpunimi, bashkëveprimi, kreativiteti, si dhe mendimi kritik.

1.1.2 Arsimit parashkollor në gjuhën angleze në kurrikulën spanjolle. Analiza e rajonit të Murcia - Një krahasim me situatën në Kosovë

Të gjithë edukatorët, luajnë një rol të rëndësishëm në arsimimin e nxënësve të tyre, edukatorët e gjuhës angleze parashkollorë, veçanërisht janë thelbësore për zhvillimin e kompetencës komunikuese në gjuhën e dytë të fëmijëve të tyre. Atëherë, kërkesat për këta edukatorë janë specifike. Edukatorët e kualifikuar parashkollorë në anglisht, nuk duhet të kenë vetëm njohuri dhe kompetencë profesionale të mjaftueshme në anglisht, por gjithashtu duhet të jenë plotësisht të bazuar në teori dhe praktika të arsimit parashkollor, veçanërisht karakteristikat e zhvillimit të fëmijëve. Në këtë kuptim, edukatorët e arsimit parashkollor që kanë mbaruar mësimin e gjuhës angleze të nivelit fillor, shpesh nuk kanë njohuri të specializuara për mësimdhënie të fëmijëve parashkollorë, ndërsa edukatorët studimet e të cilëve janë në arsimin parashkollor, përgjithësisht kanë kompetencë të dobët gjuhësore, gjë që lidhet me situatën në Kosovë. Një kombinim i njohurive metodologjike të specializuara dhe aftësive gjuhësore, do të duket se do të jetë zgjidhja ideale. Trajnimi për ata edukatorë që studiojnë arsimin parashkollor, duhet të përfshijë një komponent të fortë gjuhësor, ndërsa shkalla fillore e ELT-së (English Language Teaching), duhet të përfshijë strategji metodologjike, që synojnë fëmijë shumë të vegjël, të paktën, ndërsa edukatorët fillor të gjuhës angleze, pritet të mësojnë EFL (English Foreign Language) në nivelin parashkollor. Është e qartë se një nga sfidat që duhet të përballen në të ardhmen është forcimi i aftësisë fillestar të edukatorëve në arsimin e lartë, si dhe trajnimi gjatë shërbimit për edukatorët e punësuar, me qëllim të sigurimit të edukatorëve më të aftë dhe të gjithanshëm të trajnuar të gjuhës parashkollorë në gjuhën angleze.

Po të marrim shembull shtetet e tjera, ku e kanë futur gjuhën e huaj në edukimin parashkollor, p.sh. në Spanjë, sipas Ping & Nicolas, (2012) disa nga pjesëmarrësit mësonin anglisht në parashkollor, qysh në vitin 1980. Të tjerët, filluan të japin mësim anglisht në fillim të viteve 1990, ndërsa shumica filloi nga 2000 e tutje. Në ditët e sotme, pothuajse të gjitha shkollat mësojnë anglisht për fëmijët parashkollorë në Rajonin e Murcia (3-6 vjet), edhe në Kosovë një përqindje e madhe institucioneve përdorin gjuhën angleze.

Sa i përket moshës, mosha në të cilën duhet të mësohet anglisht është ende një çështje e diskutueshme. Edhe pse edukatorët e pyetur konfirmuan besimin e tyre në

mësimin e gjuhës angleze për fëmijë shumë të rinj, ende ekzistojnë mendime të kundërta, nëse anglishtja duhet t'u mësohet fëmijëve parashkollorë. Ata që mbështesin pamjen sa më parë, aq më mirë bazohen pikëpamjet e tyre kritike të zhvillimit të gjuhës së fëmijëve dhe argumentojnë se nxënësit që humbasin mundësinë për të përvetësuar një gjuhë në fillim të jetës, zakonisht kalojnë më gjatë duke e mësuar atë si të rritur dhe dështojnë të arrijnë kompetencat si vendas. Ekspertë në psikologji dhe gjuhësi si: Chomsky, Lenneberg, Chambers, Stromswold, etj., mbrojnë këtë pikëpamje. Studiuesit që ruajnë mendimin e kundërt, për shembull Muñoz (2006), pohojnë se procesi i mësimin të gjuhës tek fëmijët e vegjël është i ngadaltë dhe i vështirë, dhe jo më i favorshëm sesa sikur të kishin filluar të mësojnë gjuhë në një fazë të mëvonshme. Duke pasur parasysh këto ndryshime, dhe duke marrë parasysh interesin e shprehur nga pjesëmarrësit në këtë hulumtim, besojmë se autoritetet arsimore vendore në rajon, duhet të konsiderojnë rekrutimin e një grupi ekspertësh në fushat e kërkimit relativ, si dhe edukatorët dhe prindërit e arsimit parashkollor, për të marrë një hetim në shkallë të gjerë mbi zbatimin e edukatorit të gjuhëve të huaja me fëmijë shumë të vegjël. Duke vepruar kështu, do t'u mundësonte atyre të bëjnë një vlerësim gjithëpërfshirës i përshtatshmërisë dhe efektivitetit të arsimit parashkollor në anglisht. Dëgjimi i mendimeve të edukatorëve për çështje të tilla si: kur dhe si të mësoni anglisht, orarin dhe kohëzgjatjen e mësimin të gjuhës ose përshtatshmërinë dhe dobinë e materialeve në dispozicion, mund të ndihmojnë në përmirësimin e politikës arsimore dhe zhvillimin afatgjatë të arsimit parashkollor në anglisht.

Nga fundi i viteve 1980 dhe fillimi i viteve 1990, mësimi i gjuhës angleze si gjuhë e huaj, është bërë pjesë e kurrikulit të detyrueshëm të edukimit të hershëm të fëmijërisë (Porta Linguarum N° 20, junio 2013 118), në shumë vende duke çuar në zhvillimin e mëvonshëm të qasjeve të ndryshme mësimore. Për dallim nga situata në Kinë dhe disa vende evropiane, mësimi parashkollor për EFL (English Foreign Language), ka qenë pjesë e kurrikulës statusore në Spanjë, që nga viti 2004 (Ping et. al, 2013). Informacioni kurrikular mbi arsimin parashkollor për EFL (English Foreign Language) në Spanjë, daton që nga vitet 1990. Në RD (Real Decreto) botuar më 6 shtator 1991, i cili përcaktoi kurrikulën për arsimin parashkollor, mësimi i gjuhëve të huaja nuk u përfshi fillimisht. Pesë vjet më vonë, megjithatë, Orden 2 e 29 prillit 1996, autorizoi futjen e mësimin në gjuhën angleze në mënyrë eksperimentale në ciklin e dytë të arsimit parashkollor (Ping et. al, 2013).

Në arsimin parashkollor në gjuhën angleze, libri shkollor është bërë një nga burimet më të rëndësishme kurrikulare dhe udhëzuesit pedagogjikë për edukatorët, veçanërisht për edukatorët e rinj parashkollorë në anglisht, të cilëve u mungon përvoja ose besimi për të hartuar aktivitete vetë. Në këtë kuptim, zgjedhja e një libri shkollor të përshtatshëm është thelbësore për shpërndarjen e suksesshme të kurrikulës. Rezultatet kanë zbuluar se shumica e librave shkollorë në anglisht të përdorura në shkolla, ose janë botuar nga kompani britanike si Macmillan, Oxford, Richmond dhe Longman, ose janë përshtatur nga botuesit spanjollë si: Santillana ose Pearson. Libra të tjerë shkollorë të përpiluar nga disa nga botuesit më të njohur kombëtar si: Anaya, Edebé, SM, Everest ose Alhambra, nuk janë aq të njohura. Kjo, mund të jetë për shkak të cilësisë së vetë librit shkollor ose vetëm një orientimi të vlerave kulturore, që mbështeten drejt anglishtes si gjuha amtare. Nëse edukatorët duhet të vazhdojnë të mbështeten në librat e recetave, për të interpretuar kurrikulën ose nëse ata vërtet duhet t'i disponojnë librat shkollorë krejtësisht, dhe të planifikojnë dhe hartojnë aktivitetet e tyre me nxënës të veçantë në mendje, është një çështje tjetër që meriton diskutimin dhe hulumtimin e mëtutjeshëm. Ndoshta, një zgjidhje do të ishte që edukatorët të kenë qasje në burimet e publikuara dhe bankat e llojeve të ndryshme të veprimtarisë, të cilat mund të përdoren me fleksibilitet dhe të përshtaten në kontekste specifike arsimore parashkollore.

Për më shumë, në Spanjë janë bërë hulumtime edhe në lidhur me gjininë e edukatorit dhe mësimin të gjuhës angleze në edukimin parashkollor. Wang Chengde, (2007), ka argumentuar se ndryshimet në mënyrat e të menduarit dhe sjelljes së edukatorëve meshkuj dhe femra, mund të ndikojnë në zhvillimin e gjuhës së fëmijëve, si dhe në emocionet, sjelljen dhe mendimet e tyre, veçanërisht në arsimin parashkollor. Liu & Ping, (2006) shkon më tej, duke sugjeruar që mungesa e ekuilibrit me një tepriçë të mësuesve femra, por shumë pak mësues meshkuj, në parashkollor nuk është e dobishme për fëmijët. Sidoqoftë, në shumicën e vendeve, ndoshta për shkak të roleve stereotipe të burrave dhe grave, raporti i grave edukatore në arsimin parashkollor është shumë më i madh sesa ai i burrave (Liu & Ping, 2006), konkludim i cili ngjason edhe me edukimin parashkollor në Kosovë, pasi pjesa më e madhe janë femra. Edhe pse në Murcia, raporti i edukatorëve meshkuj parashkollorë në anglisht, nuk është aq i ulët në krahasim me rrethet dhe kombet e tjera, ai ende nuk është veçanërisht i lartë. Atëherë do të duket se ka akoma punë për të bërë nga autoritetet

arsimore vendore, në tërheqjen e edukatorëve meshkuj në profesion dhe përmirësimin e pozitës dhe përfitimeve të edukatorëve parashkollorë, në anglisht.

1.1.3 Çështjet aktuale në mësimin e anglishtes si gjuhë e huaj në arsimin parashkollor: sfidat dhe perspektivat

1.1.3.1 Metodatat dhe qasjet

Cameron (2008) argumenton se, ekziston një lidhje e rëndësishme mes çfarë dhe se si fëmijët janë të mësuar, dhe atë që ata mësojnë. Brenda ZPD (Zone of Proximal Development), sa më e gjerë dhe më e pasur përvoja gjuhësore që u ofrohet fëmijëve, aq më shumë ata do të mësojnë. Mësimet e gjuhës së huaj shpesh ofrojnë të gjithë ose pjesën më të madhe të përvojës së një fëmije mbi gjuhën në përdorim; nëse duam që fëmijët të zhvillojnë aftësi të caktuara gjuhësore, duhet të sigurohemi që ata kanë përvojë në mësimet që do t'i ndërtojnë ato aftësi.

Futja e gjuhës së huaj është një faktor kryesor i suksesit të fëmijëve në mësimin e një gjuhe të huaj. Ai përfshin si cilësinë e ekspozimit, ashtu edhe ish-tendën e saj brenda dhe jashtë shkollës. Ekspozimi i hershëm ndaj gjuhës autentike, mund të luajë një rol domethënës në nivelet e mëvonshme të aftësive të dëgjimit, leximit dhe komunikimit të fëmijëve, siç tregohet nga hulumtimi i Lefever (2010) i kryer me fëmijë në Islandë. Rezultatet e Lefever (2010), treguan se ekspozimi i madh në anglisht përmes mediave të ndryshme jashtë shkollës në moshën parashkollore, kontribuoi në zhvillimin e aftësive themelore të arsimimit të fëmijëve, me shumë pak dallime gjinore, d.m.th. fëmijët me ekspozimin më të gjatë në anglisht, arritën rezultatet më të mira gjuhësore. Një rezultat domethënës i studimit, u referua në fillim të leximit, dhe fëmijët në moshën shtatë vjeç filluan të kuptojnë anglishten e shkruar, me rezultate shumë të larta të marra në nivelin e njohjes së fjalëve dhe përputhen me një fjalë, me një figurë, e cila tregoi se fëmijët ishin duke u bërë shkrimtarë në anglisht, edhe pse ata nuk kishin pasur ndonjë udhëzim zyrtar në lexim (Lefever, 2010). Si "një nga rolet e rëndësishme të ECEC (Early childhood education and care) është të krijojë një bazë të suksesshme mbi të cilën mund të vazhdojë mësimi i mëtejshëm" (Murphy & Evangelou, 2016, f. 14), duke përgatitur fëmijët parashkollorë për detyrën komplekse të leximit, të përshkruar nga Kurrikula primare në gjuhën

angleze, është kritike. Sidoqoftë, nevojat e një fëmije individual duhet të vijnë së pari, pasi që "ndryshimi i tij në pjekuri midis fëmijëve shumë të vegjël të së njëjtës klasë mund të jetë i madh" (Roth, 1998, f. 21).

Alexiou (2009) studioi aftësitë njohëse të parashkollorëve dhe gjeti lidhje marramendëse midis aftësive të fëmijëve dhe zhvillimit të tyre të fjalorit. Aftësia u përcaktua si një aftësi e veçantë e përbërë nga nënkursione të shumta, të pavarura nga motivimi, lloji i personalitetit, mjedisi mësimor dhe mundësia për të mësuar, por duke ndikuar në shpejtësinë e mësimit: njerëzit që mësojnë shpejt kanë aftësi të larta, ndërsa ata që mësojnë ngadalë dhe me disiplinë, kanë një aftësi të ulët (Alexiou, 2009). Studimi tregoi, se fëmijët posedonin disa lloje të kujtimeve që mësojnë gjuhë të lehtësuara, dhe se arritja e tyre gjuhësore është e inkurajuar fuqimisht nga aftësitë e tyre të kujtesës dhe nga komponentët e tjerë të aftësive, të tilla si aftësia induktive e të mësuarit, perceptimi vizual, aftësia e arsytimit dhe aftësia hapësinore (Alexiou, 2009). Studiuesi arriti në përfundimin, se testet të aftësisë kognitive mund të jenë të dobishme në parashikimin e problemeve të arsimimit të fëmijëve (Alexiou, 2008). Një numër i madh studimesh, kanë identifikuar lojën si strategjinë kryesore të të mësuarit në moshën parashkollore (Murphy & Evangelou, 2016). Aktivitetet në klasë, duhet të përfshijnë veprime me lojëra, aktivitete totale të reagimit fizik, vjersha, këngë dhe interpretim të roleve, duke u përqëndruar kryesisht në aftësitë e dëgjimit, shqiptimit, të folurit dhe komunikimit pa zhvillim, pa ndonjë shpjegim të qartë të gramatikës (Curtain & Dahlberg, 2010 ; Pinter 2006, 2011; Roth, 1998; Shin & Crandall, 2014).

1.1.3.2 Burimet dhe materiale

Burimet e mësimdhënies janë të lidhura ngushtë me metodat dhe qasjet, si dhe me kualifikimet e edukatorëve. Shkollat parashkollore nuk përfitojnë nga përdorimi i pamjeve vizuale, siç janë fotografitë, kartonat, materiali, video, librat me fotografi (libra të mëdhenj), për të kontekstualizuar gjuhën e paraqitur dhe praktikuar, ndërsa pantonimë, veprim që rezulton dhe shprehjet e fytyrës duhet të përdoren për të mbështetur kuptimin e zhvillimit. Sidoqoftë, studimet kërkimore raportojnë një mungesë kritike të burimeve për të prishur programet parashkollore. Për shembull, në disa pjesë të Afrikës nuk ka qasje në materiale të përshtatshme për mësimin e gjuhës së fëmijëve (Mrutu, et al., 2016). Studimet mbi efektivitetin e përdorimit të materialeve të duhura në punën me fëmijët parashkollorë, kanë treguar kontributin e

tyre kritik (Murphy & Evangelou, 2016). Sidoqoftë, raporti i Evangelou et al., (2009), theksuan se cilësia është thelbësore, si e burimeve, ashtu edhe e zbatimit të tyre.

1.1.3.3 Zhvillimi i planprogrameve mësimore

Zhvillimi i kurrikulave është i lidhur ngushtë me edukimin e edukatoreve dhe përdorimin e burimeve. Disa studime, kanë nxjerrë në pah pamjaftueshmërinë e kurrikulave parashkollore, për shkak të faktit se ato mbivlerësojnë rëndësinë e memorizimit dhe imitimit (Murphy & Evangelou, 2016). Një trend tjetër sfidues, që është tipik për Azinë, është fakti që disa kurrikula janë të drejtuara nga tregu, ndërsa të tjerët nuk janë të lidhura ngushtë me politikën e arsimit (Shing, 2016). Kurrikula duhet të sigurojë kohë të bollshme për aktivitete dhe detyra të ndryshme, duke mos lënë kohë vetëm për edukatoren (Evangelou, 2009). Për më tepër, kurrikula ECEC (Early childhood education and care), duhet të ndihmojë fëmijët të krijojnë lidhje midis mëimit të gjuhës angleze dhe botës së vetë parashkolluesve, në mënyrë që të përmirësojnë efektivitetin e programit.

1.2 Edukimi parashkollor në Kosovë

1.2.1 Kurrikula bërthamë për edukimin në fëmijërinë e hershme 0-5 vjeç

1.2.1.1 Statusi i dokumentit

Kurrikula bërthamë për edukimin në fëmijërinë e hershme 0-5 vjeç, ka statusin e dokumentit bazë, nga i cili rrjedhin dokumentet tjera plotësuese me qëllimin e mirërritjes dhe të edukimit të fëmijëve të moshës 0-5 vjeç. Kurrikula bërthamë 0-5 vjeç, është në linjë me Kornizën e Kurrikulës së Arsimit Parauniversitar, Ligjin për Arsim Parauniversitar në Kosovë dhe Ligjin për Edukim Parashkollor. Kjo e bën këtë dokument të obligueshëm për t'u zbatuar nga institucionet të cilat ofrojnë edukimin në fëmijërinë e hershme, siç janë: institucionet e arsimit të lartë, ekspertët e edukimit në fëmijërinë e hershme, edukatorët, inspektorët e arsimit, DKA (Drejtoria Komunale e Arsimit) dhe MASHT (Ministria e shkencës dhe teknologjisë).

Infrastruktura ligjore dhe profesionale për edukimin parashkollor në Kosovë :

- Ligji për Edukimin parashkollor, 2006;
- Ligji për Arsimin parauniversitar në Kosovë, 2011;
- Ligji për Arsimin në Komuna në Republikën e Kosovës, 2008;
- Plani Strategjik për Arsimin në Kosovë, 2011-2016;
- Plani Strategjik për Arsimin në Kosovë, 2017-2021;
- Korniza e Kurrikulës së Kosovës -2011;
- Kurrikula e edukimit parashkollor në Kosovë 3-6 vjeç, 2006;
- Standardet e përgjithshme të edukimit dhe arsimit parashkollor në Kosovë 3-6 vjeç, 2006;
- Standardet e Zhvillimit dhe të Mësuarit në Fëmijërinë e Hershme 0-6 vjeç;
- Dokumentacioni Pedagogjik.

1.2.1.2 Prioritetet e edukimit parashkollor në Kosovë janë:

- Edukimi parafillor i obliguar;
- Hartimi dhe implementimi i Kurrikulës për edukim në fëmijërinë e hershme 0-5 vjeç;
- Rritja e përfshirjes së fëmijëve në edukimin parafillor/parashkollor, duke shfrytëzuar sa më shumë forma alternative;
- Ngritja profesionale e edukatoreve;
- Vetëdijesimi i shoqërisë për rëndësinë e edukimit në fëmijërinë e hershme;
- Bashkëpunimi më efikas me prindërit/kujdestarin.

1.2.1.3 Struktura e arsimit parauniversitar në Kosovë - nivelet formale:

Nivelet formale të arsimit parauniversitar të Kosovës, përputhen me Klasifikimin Standard Ndërkombëtar të Arsimit (KSNA), përpiluar nga UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). Dallime ka në përbërjen e strukturës së Kurrikulës bërthamë të KSNA 1, në kuadër të së cilës hyn klasa përgatitore, edhe pse është pjesë përbërëse e edukimit KSNA 0. Kurrikulat bërthamë të Kosovës hartohen për të gjitha nivelet formale të arsimit parauniversitar:

- Kurrikula bërthamë për edukimin në fëmijërinë e hershme (lindje -5 vjeç);
- Kurrikula bërthamë për klasën përgatitore dhe arsimin fillor;
- Kurrikula bërthamë për arsimin e mesëm të ulët;
- Kurrikula bërthamë për arsimin e mesëm të lartë-gjimnaze; dhe
- Kurrikula bërthamë për arsimin e mesëm të lartë-shkolla profesionale.

Duke u nisur nga e tërë ajo se çka u tha me lart, sa i përket edukatorëve, edukimit parashkollor, gjuhës angleze, faktorëve dhe risive në edukim, ky studim ka për qëllim të hulumtojë perceptimin e rëndësisë së gjuhës angleze në edukimin parashkollor, në Kosovë, me fokus të veçantë në qytetin e Vushtrrisë.

2. METODOLOGJIA

2.1 Dizajni hulumtues

Duke u bazuar në mënyrën se si do të realizohet hulumtimi, ky hulumtim klasifikohet si kërkim përshkrues.

Qëllimi i këtij hulumtimi është që të kuptojmë gjuhën angleze dhe efektin e saj në strategjinë e të mësuarit tek fëmijët në edukimin parashkollor, prandaj edhe ky hulumtim parashtron këto pyetje:

Pyetje hulumtuese:

1. Në çfarë mase, edukatorët e konsiderojnë gjuhën angleze të domosdoshme në edukimin parashkollor?
2. Sa u ndihmon gjuha angleze, edukatorëve në institucionin në të cilin punojnë?
3. Sa përdorin edukatorët strategji për të inkurajuar fëmijët në të nxënë?

2.2 Pjesëmarrësit

Hulumtimi është fokusuar në shkollat e Komunës së Vushtrrisë, për edukatorët parashkollor. Kemi marrë vetëm shkollat e qytetit të Vushtrrisë. U përzgjedhën gjithsej 10 shkolla (private dhe publike). Pra, mostra e realizuar në këtë studim është 35 mësimdhënës. Të gjithë mësimdhënësit ishin 35 femra, respektivisht 100% ishin femra.

2.3 Instrumenti i hulumtimit

Instrumenti i përdorur për hulumtimin është pyetësori, i cili përmban pyetje rreth gjuhës angleze dhe efektit të saj në strategjinë e të mësuarit tek fëmijët. Pyetjet janë të tipit të mbyllur, të shkallëzuara, me shkallë nominale, ordinale dhe intervale. Pyetësori është i standardizuar, marrë nga hulumtimi: “Early years learning and development, Evangelou, M., Sylva, K., Kyrlacou, M., Wild, M. & Glenny, G. (2009)”.

2.4 Mënyra e mbledhjes së të dhënave

Pas përzgjedhjes së pyetësorëve, është kërkuar leja nga personat kompetentë për të gjashtë shkollat si: Drejtoria e arsimit dhe drejtorët e shkollave. Për të vazhduar më tej me punë në lidhje me qëllimin e hulumtimit, janë informuar të gjithë personat që do t'i nënshtrohen pyetësorëve. Në të njëjtën kohë, është marrë leja nga ta, që me datë 05.10.2019 në orë të ndryshme për shkollat, të fillohet procesi i shpërndarjes së pyetësorëve. Koha e administrimit të pyetësorëve ka zgjatur 20 minuta. Pyetësorët u mblodhën menjëherë pas përfundimit të plotësimit. Pyetësorët me edukatorët janë kryer ballë për ballë dhe janë administruar nga vetë respondentët.

2.5 Analizat e të dhënave

Të dhënat janë analizuar me Pakon Statistikore të Shkencave Sociale-SPSS 23 dhe janë analizuar: analizat deskriptive.

2.6 Aspekti etik

Gjatë këtij hulumtimi është respektuar etika hulumtuese. Të dhënat që janë mbledhur, kanë qenë konfidenciale në pajtim me standardet ndërkombëtare të hulumtimit. Ato janë përdorur vetëm për qëllimin e këtij hulumtimi, ato nuk janë publikuar apo parë nga dikush i paautorizuar. Mësimdhënësve u është treguar se hulumtimi është vetëm për qëllim të studimeve dhe për asnjë qëllim tjetër, dhe se të dhënat e tyre janë konfidenciale. Pjesëmarrja ishte vullnetare.

3. GJETJET E HULUMTIMIT

Qëllimi i këtij hulumtimi ishte të grumbullojmë rezultatet e hulumtuesve, të cilët kanë bërë kërkime shkencore lidhur me gjuhën angleze dhe efektin e saj në strategjinë e të mësuarit tek fëmijët.

3.1 Analizat deskriptive

Tabela 1. Të dhënat e hulumtimit

1. Moshë	N	%
1) 19-24	11	31
2) 25-30	15	43
3) 31- 40	7	20
4) 41-50	2	5.7
2. Gjinia	N	%
Mashkull	0	0
Femër	35	100
3. Vendbanimi	N	%
Fshat	0	0
Qytet	35	100
4. Shkollimi i përfunduar është:	N	%
1) Fakulteti i Edukimit/drejtimi parashkollor	16	46
2) Shkolla e Lartë Pedagogjike/drejtimi për edukatore	4	11
3) Shkollim i mesëm	6	17
4) Tjetër	9	26
5. Deri me tani përvoja juaj në punën me fëmijë është vite.	N	%
1) 1-5	34	97
2) 6-10	1	2.9
3) Me shume	0	0
6. Institucioni ku ju punoni është	N	%
1) Institucion parashkollor publik	12	34
2) Institucion parashkollor privat	23	66
3) Qendër me Bazë në Komunitet	0	0
4) Klasë Parashkollore në kuadër të shkollës fillore	0	0
5) Klasë parashkollore në kuadër të institucionit	0	0

parashkollor		
7. Orari i punës është me qëndrim (rrethoni opsionin që ju përgjigjet)	N	%
1) Qëndrim tërë ditor	35	100
2) Qëndrim gjysmë ditor	0	0
3) Qëndrim me orar 2 orësh	0	0
4) Tjetër	0	0
8. A përdoret gjuha angleze ne institucionin te cilin punoni ?	N	%
1) Po	22	63
2) Jo	13	37
9. Gjuha angleze ndikon në suksesin e edukimit parashkollor.	N	4%
1 – Pajtohem plotësisht	10	29
2 – Pajtohem	15	43
3- Neutral	0	0
4 – Nuk pajtohem	5	14
5 – Nuk pajtohem aspak	5	14
10. Gjuha angleze luan rol domethënës në nivelet e mëvonshme të aftësive të dëgjimit, leximit dhe komunikimit të fëmijëve.	N	%
1 – Pajtohem plotësisht	2	5.7
2 – Pajtohem	21	60
3- Neutral	2	5.7
4 – Nuk pajtohem	3	8.6
5 – Nuk pajtohem aspak	7	20
11) Unë përdorë strategji të ndryshme për të nxënëit e fëmijëve.	N	%
1 – Pajtohem plotësisht	24	69
2 – Pajtohem	11	31
3- Neutral	0	0
4 – Nuk pajtohem	0	0
5 – Nuk pajtohem aspak	0	0
12) Në shkollën tonë përdoren libra me përmbajtje në gjuhën angleze	N	%
1 – Pajtohem plotësisht	2	5.7
2 – Pajtohem	10	29
3- Neutral	22	63
4 – Nuk pajtohem	1	2.9

5 – Nuk pajtohem aspak	0	0
13) Në shkollën tonë përdorim strategji të ndryshme për suksesin në mësim.	N	%
1 – Pajtohem plotësisht	7	20
2 – Pajtohem	15	43
3- Neutral	11	31
4 – Nuk pajtohem	2	5.7
5 – Nuk pajtohem aspak	0	0
14) Unë komunikoj me shokët/shoqet për mësim.	N	%
1 – Pajtohem plotësisht	20	57
2 – Pajtohem	14	40
3- Neutral	1	2.9
4 – Nuk pajtohem	0	0
5 – Nuk pajtohem aspak	0	0
15) Fëmijët kanë lindur të shëndetshëm dhe mbeten të tillë gjatë viteve të hershme	N	%
1 – Pajtohem plotësisht	7	20
2 – Pajtohem	15	43
3- Neutral	10	29
4 – Nuk pajtohem	3	8.6
5 – Nuk pajtohem aspak	0	0
16) Fëmijët e vegjël kanë aftësi dhe mundësi për sukses në mësimin e hershëm.	N	%
1 – Pajtohem plotësisht	23	66
2 – Pajtohem	12	34
3- Neutral	0	0
4 – Nuk pajtohem	0	0
5 – Nuk pajtohem aspak	0	0
17) Për fëmijët parashkollor ambienti shkollor është ushqyes, i sigurt, gjithëpërfshirës dhe kulturor i përshtatshëm.	N	%
1 – Pajtohem plotësisht	0	0
2 – Pajtohem	8	23
3- Neutral	13	37
4 – Nuk pajtohem	10	29
5 – Nuk pajtohem aspak	4	11
20) Kush vendos se cilat libra shkollorë do të përdorëni?	N	%
1) Edukatorët	0	0
2) MASHT-i	33	94
3) Drejtoria e shkollës	2	5.7

Nga rezultatet e mësipërme, shohim se 100% e edukatoreve kishin orarin e punës me qëndrim tërë ditor. Sa i përket përdorimit të gjuhës angleze, 22 mësimdhënës u përgjigjën që përdoret, dhe 13 edukatore treguan që nuk përdoret gjuha angleze në shkollat ku punojnë.

Mbi 29% e edukatoreve shprehen, se pajtohen plotësisht se gjuha angleze ndikon në suksesin e edukimit parashkollor, 43% pajtohen, 0 % janë neutral, 14% nuk pajtohen dhe 14% nuk pajtohen aspak. Gjuha angleze luan rol domethënës në nivelet e mëvonshme të aftësive të dëgjimit, leximit dhe komunikimit të fëmijëve, pjesa më e madhe e edukatoreve 68% pajtohen, ndërsa 28% nuk pajtohen. 100% e edukatoreve treguan që përdorin strategji të ndryshme për të nxënëit e fëmijëve. Sa i përket librave me literaturë në gjuhën angleze, që përdorin shkollat ku punojnë, treguan që 5.7% pajtohen plotësisht, 29% pajtohen, 63% janë neutral, 2.9 nuk pajtohen dhe 0% nuk pajtohen aspak.

Strategjitë e përdorura në shkollën përkatëse, sjellin sukses dhe rezultuan që më shumë se 50% pajtohen dhe më pak se 50% nuk pajtohen, 94% e edukatoreve treguan që MASHT-i vendos se cilat libra shkollorë do t'i përdorin dhe 5.7% drejtorja e shkollës, ndërsa edukatori/ja nuk vendos për këtë çështje.

4. DISKUTIME

Fokusi kryesor i këtij studimi është që të shikohet gjuha angleze dhe efekti i saj në strategjinë e të mësuarit tek fëmijët. Nevoja për të përshtatur praktikën mësimore pedagogjike në ndryshimin e kushteve ekonomike dhe zhvillimin e shoqërive, ka çuar tek shumë ndryshime në mësimdhënie. Ky hulumtim, shtjelloi temën “Gjuha angleze dhe efekti i saj në strategjinë e të mësuarit tek fëmijët”, duke u bazuar në literatura të ndryshme. Nga punimi, mund të kuptojmë rëndësinë e gjuhës angleze dhe efektin e saj tek fëmijët, sipas edukatorëve. Natyrisht, që edukimi i fëmijëve është mjaft i rëndësishëm dhe duhet poseduar njohuri speciale, që çdo fëmijë të arrijë majat e suksesit për moshën që posedon.

Duke u bazuar në të dhënat e mbledhura, arrijmë t’i japim përgjigje pyetjeve hulumtuese. Më konkretisht, në këtë punim të bërë, u parashtruan tri pyetje hulumtuese, që arritëm t’i japim përgjigje. Duke u bazuar në rezultatet e analizave, lidhur me pyetjen hulumtuese “Në çfarë mase edukatorët e konsiderojnë gjuhën angleze të domosdoshme në edukimin parashkollor?”, konkludua se mbi 29% e edukatorëve shprehen se pajtohen plotësisht se gjuha angleze ndikon në suksesin në edukimin parashkollor, 43% pajtohen, 0 % janë neutral, 14% nuk pajtohen dhe 14% nuk pajtohen aspak. Kjo tregon se edukatorët janë të vetëdijshëm se Gjuha angleze luan rol domethënës në nivelet e mëvonshme të aftësive të dëgjimit, leximit dhe komunikimit të fëmijëve, pjesa më e madhe e edukatorëve 68% pajtohen, ndërsa 28% nuk pajtohen. Sa i përket librave me literaturë në gjuhën angleze, që përdorin shkollat ku punojnë treguan që 5.7% pajtohen plotësisht, 29% pajtohen, 63% janë neutral, 2.9 nuk pajtohen dhe 0% nuk pajtohen aspak.

Për të treguar se a e përdorin dhe u ndihmon gjuha angleze edukatorëve në institucionin të cilin punojnë, erdhëm në përfundim se: 63% edukatoreve e përdorin, ndërsa 37% nuk e përdorin. Këtë rezultat e arritëm në bazë të analizave diskriptive të realizuara në komunën e Vushtrisë, kryesisht në shkollat e zonës urbane.

Duke u bazuar në të dhënat e mbledhura, për pyetjen e tretë “Sa përdorin edukatorët strategji për të inkurajuar fëmijët në të nxënë?” shihet se 69% e edukatorëve u përgjigjën që pajtohen plotësisht se përdorin strategji për inkurajim, 31% pajtohen, që do të thotë se nuk kishte përgjigje negative lidhur me pyetjen hulumtuese. Ndërsa, sa i përket shkollës

se sa përdor strategji të ndryshme për suksesin e fëmijëve, doli që 20% e edukatorëve pohuan se pajtohen plotësisht, 43% pajtohen, 31% janë neutral dhe 5.7% nuk pajtohen nga eduaktoret.

Nga diskutimi i bërë më lart, si dhe nga rezultatet e hulumtimit që janë dhënë në Tabelën 1, shihet qartë se edukatoret, kanë mendim pozitiv për gjuhën angleze. Ato janë të vetëdijshme se gjuha angleze është gjuhë globale dhe se çdo edukator që njeh gjuhën angleze është më i privilegjuar për të hulumtuar për strategji të reja në aspektin global, e jo të ngecin në atë lokal. Gjithashtu, Tabela 1, tregon se edukatoret, sidomos ato të moshës 25-30 vjeçare, kanë mendim shumë pozitiv, për dallim nga ato edukatoret të moshës 41-50 vjeçare.

Sidoqoftë, pa marrë parasysh moshën, institucionin, qoftë privat apo shtetëror, vendbanimi i edukatores, përvoja e punës, orari i punës, hulumtimi tregon qartë rëndësinë e gjuhës angleze, dhe ajo duhet të ofrohet që nga institucioni fillestar i edukimit të fëmijës.

5. KONKLUDIME DHE REKOMANDIME

Sipas rezultateve të bëra nga shqyrtimi i hulumtimeve, erdhëm në përfundim se një ndër faktorët kryesorë në edukimin parashkollor për suksesin e fëmijëve është futja e gjuhës angleze në mësim. Gjuha angleze luan rol domethënës në nivelet e mëvonshme të aftësive të dëgjimit, leximit dhe komunikimit të fëmijëve, të zhvillimit të aftësive të domosdoshme të shekullit 21-të, siç janë: mendimi kritik, kreativiteti dhe bashkëpunimi. Gjithashtu, konkluduar që shkollat në pjesën më të madhe e përdorin gjuhën angleze, si dhe 100% e edukatorëve, sjellën rezultate që përdorin strategji për të inkurajuar fëmijët në të nxënë.

Duke u bazuar në rezultatet e hulumtimit, konkuludojmë se gjuha angleze si gjuhë e shekullit 21-të, është e nevojshme të prezantohet në ambientet e mësimin, qysh në moshën parashkollore, prandaj edhe ky studim rekomandon:

- Të ndërtohen sa më shumë institucione parashkollore, në të cilat është e pranishme gjuha angleze;
- Gjuha angleze të prezantohet në ambient të këndshëm, ku fëmijët do mësojnë në mënyrë spontane, pa u ndjerë të stresuar;
- Ambienti jokërcënues të jetë i pajisur me mjete moderne, për të gjithë fëmijët pa dallime;
- Gjuha angleze të prezantohet tek fëmijët, qysh në moshë të hershme në formë loje, me fjalor të përshtatshëm për fëmijë.

Sa i përket edukatorëve, ky studim rekomandon të organizohen kurse për të mësuar gjuhën angleze, ose kurse për të avancuar gjuhën, pastaj të organizohen punëtori, seminare për edukatorët me përvojë dhe edukatorët pa përvojë, për të aplikuar strategji të ndryshme, të përshtatshme për fëmijët e shek. XXI. Të gjitha këto, për të bërë që fëmija të jetë i përgatitur për globalizimin e tij, kur të arrij moshën madhore, vetëm e vetëm se mësimi i hershëm rrënjëzohet më mirë se ai i mësuar më vonë.

LITERATURA

- Britto, P. R., Ravens, J. V., & Ponguta, L. A. (2011). *Joint hands, better childhood*. The Edward Zigler Center of Child Development and Social Policy. Prishtinë: UNICEF. Cambridge University Press.
- Cameron, L. (2008). *Teaching languages to young learners* (11th printing). Cambridge:
- Chalufour, I., & Worth, K. (2003). *Discovering nature with young children*. St. Paul, MN: Redleaf Press
- Croft, D. J. (2000). *An activities handbook for teachers of young children*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Curtain, H. & Dahlberg, C. A. (2010). *Languages and children – Making the match: New languages for young learners*, 4th ed. Boston, MA: Pearson.
- Denek, K. (1998). *O nowy kształt edukacji*. Toruń.
- Eliason, C., & Jenkins, L. (2003). *A practical guide to early childhood curriculum* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall English when I was 4 years old. It just bang... just fall into me.” Ráðstefnurit for speakers of other languages. London: British Council.
- Evangelou, M., Sylva, K., Kyriacou, M., Eild, M. & Glenny, G. (2009). *Early years learning and development: Literature review*. Oxford: University of Oxford.
- Gołębniak, B.D. (2004). *Nauczanie i uczenie się w klasie*. W: Z.Kwieciński i B. Śliwerski (red.). *Pedagogika 2. Podręcznik akademicki*. Warszawa.

- ISSA. (2010). Competent educators of the 21st Century. Latvia: International Step by Step Asociacion. July 23, 2014 from <http://netla.khi.is/menntakvika2010/021>.
- Kameduła, E. (1998). Ewaluacja metod kształcenia. W: K. Denek i F. Bereźnicki (red.). Tendencje ĩ dydaktyce ĩspółczesnej. Toruń.
- Klein, L., & Knitze, J. (2006). Effective Preschool Curricula and Teaching Strategies. Pathways to Early School Success(2), <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED522728.pdf>.
- Klim-Klimaszewska, A. (2010). Pedagogika przedszkolna. Warszawa.
- Koliqi, H. (1997). Historia e Pedagogjisë Botërore I. Prishtinë.
- Krzyżewska, J. (1998). Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej. Cz. I. Suwałki.
- Lefever, S. (2010). English skills of young learners in Iceland: "I started talking
- Lind, K. K. (2000). Exploring science in early childhood education (3rd ed.). Albany, NY: Delmar.
- Liu, P. (2006). On the Gender Structure Problems and Countermeasures of the Infant Teachers in the Kindergarten. Changsha: Hunan Normal University
- MASHT. (2006). Kurrikula e edukimit parashkollor (3-6 vjeç) në Kosovë. Prishtinë, Kosovë: Printing Press.

- Montesori M. , (1976).“Fëmija në familje”. Pan books.
- Montesori M., (2013) “Mendja përthithëse” Start publishing LLC.
- Montesori M. (1967). “Zbulimi i fëmijës”, Fides Publishers.
- Mrutu, N., Rea-Dickins, P., Bakuza, F., & Walli, S. (2016). Beyond ABC: the complexities of early childhood education in Tanzania. In V. Murphy & M. Evangelou, Early childhood education in English for speakers of other languages (pp. 91–110). London: British Council.
- Muñoz, C. (2006). Age and Rate of Foreign Language Learning. Clevedon: Multilingual Matters.
- Muriqi B., (2018). Përzgjedhja dhe ndikimi i mjeteve didaktiko-mësimore për fëmijët në institucionet parashkollore. Gjakovë
- Murphy, V. A. & Evangelou, M. (2016). Early childhood education in English
- Ping & Nicolas (2012). Preschool English Education in the Spanish Curriculum. Analysis of the Region of Murcia. *Porta Linguarum* 20, junio. Pp. 117-133.
- Pinter, A. (2011). Children learning second languages. Basingdtoke: Palgrave Macmillan.
- Pinter, A. (2006). Teaching young language learners. Oxford: Oxford University Press.
- Sajdak, A. (2008). Edukacja kreatywna. Kraków.

Shin, J. K. & Crandall, J. A. (2014). *Teaching young learners English: From theory to practice*. Boston, MA: National Geographic Learning/Cengage Learning.

Ėang, C.D. (2007). Study of the Influence on the Children's Psychological Development Based on Sex of the Preschool Teachers, in *Science & Technology Information*, 23: 208.

Wenger, Dyachenko & Varentsova, (1995). *Metodology of program and standard ensuring long-term training*. Rusia

SHTOJCA

Pyetësor për edukatorë

Fakulteti i Edukimit të Universitetit të Mitrovicës, në organizimin e studimeve ka të paraparë zhvillimin e punimit të diplomës. Në këtë kuadër, unë kam zgjedhur të zhvillojë temën e diplomës me titull “Gjuha angleze dhe efekti i saj në strategjinë e të mësuarit tek fëmijët”. Ne ju sigurojmë që të dhënat e mbledhura në këtë studim janë konfidenciale dhe do të përdoren vetëm për realizimin e qëllimit të këtij studimi.

1. Moshë (rrethoni opsionin që ju përgjigjet)

1) 19-24 vjeç	4) 41-50 vjeç
2) 25-30 vjeç	5) mbi 50 vjeç
3) 31-40 vjeç	

2. Gjinia (rrethoni opsionin që ju përgjigjet)

- 1) Femër 2) Mashkull

3. Vendbanimi (Shënoni me fjalë opsionet e mundshme)

Qyteti _____

Fshati _____

4. Shkollimi i përfunduar është: (rrethoni opsionin që ju përgjigjet)

- 1) Fakulteti i Edukimit/drejtimi parashkollor
- 2) Shkolla e Lartë Pedagogjike/drejtimi për edukatore
- 3) Shkollim i mesëm
- 4) Tjetër (shëno) _____

5. Deri me tani përvoja juaj në punën me fëmijë është (shënoni) _____ vite.

6. Institucioni ku ju punoni është (rrethoni opsionin që ju përgjigjet)

- 1) Institucion parashkollor publik
- 2) Institucion parashkollor privat
- 3) Qendër me Bazë në Komunitet
- 4) Klasë Parashkollore në kuadër të shkollës fillore
- 5) Klasë parashkollore në kuadër të institucionit parashkollor

7. Orari i punës është me qëndrim (rrethoni opsionin që ju përgjigjet)

- 1) Qëndrim tërë ditor
- 2) Qëndrim gjysmë ditor
- 3) Qëndrim me orar 2 orësh
- 4) Tjetër_____

8. Kurrikula me të cilën punoni është: (shënoni)

9. A përdoret gjuha angleze ne institucionin te cilin punoni ?

- a) Po
- b) Jo

Ju lutem rrethojeni përgjigjen e duhur!

1 – Pajtohem plotësisht 2 – Pajtohem 3- Neutral 4 – Nuk pajtohem 5 – Nuk pajtohem aspak.

10. Gjuha angleze ndikon në suksesin e edukimit parashkollor.	1	2	3	4	5
11. Gjuha angleze luan rol domethënës në nivelet e mëvonshme të aftësive të dëgjimit, leximit dhe komunikimit të fëmijëve.	1	2	3	4	5
12. Unë përdori strategji të ndryshme për të nxënëit e fëmijëve.	1	2	3	4	5
13. Në shkollën tonë përdoren libra me përmbajtje në gjuhën angleze	1	2	3	4	5

14. Në shkollën tonë përdorim strategji të ndryshme për sukese në mësim.	1	2	3	4	5
15. Unë komunikoj me shokët/shoqet për mësim.	1	2	3	4	5
16. Fëmijët kanë lindur të shëndetshëm dhe mbeten të tillë gjatë viteve të hershme	1	2	3	4	5
17. Fëmijët e vegjël kanë aftësi dhe mundësi për sukses në mësimin e hershëm.	1	2	3	4	5
18. Për fëmijët parashkollor ambienti shkollor është ushqyes, i sigurt, gjithëpërfshirës dhe kulturor i përshtatshëm.	1	2	3	4	5

19) Kush vendos se cilat libra shkollorë do të përdorni?

- a) Edukatorët
- b) MASHT-i
- c) Drejtorja e shkollës